

طراحی سیستم خبره فازی برای مدیر عالی حريم خصوصی در حوزه تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها

شعبان الهی^۱، مصطفی رشیدی^۲، محمود صادقی^۳

چکیده: مدیران عالی حريم خصوصی با نقش‌ها و مسئولیت‌های متنوع و متعددی مواجه‌اند. از این رو، بهمنظور آگاه‌کردن مدیر عالی حريم خصوصی از وضعیت حريم خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها، در این مقاله نوعی سیستم خبره فازی با نام «سیستم خبره فازی مدیر عالی حريم خصوصی» طراحی شده است. بهمنظور تدوین مدل پژوهش و پایگاه دانش سیستم خبره یادشده، مفاهیم شایستگی مدیر عالی حريم خصوصی، نیت جرایم الکترونیکی، نوع تبادلات الکترونیکی بین دولت و کسبوکارها، اخلاق‌مداری حرفاء طرفین تبادلات الکترونیکی و فناوری‌های محافظه‌کاری خصوصی شرکت، مؤلفه‌های وضعیت حريم خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها شناسایی شدند. بهمنظور اعتبارسنجی سیستم خبره فازی مدیر عالی حريم خصوصی، مقایسه‌ای از خروجی‌های سیستم پیشنهادشده با نظر خبرگان به عمل آمد. این سیستم، به تحلیل حريم خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها و ارائه توصیه‌های دقیق‌تر، کمک می‌کند.

واژه‌های کلیدی: تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکار، سیستم خبره، مدیر عالی حريم خصوصی، منطق فازی.

۱. دانشیار مدیریت فناوری اطلاعات، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

۲. کارشناس ارشد مدیریت فناوری اطلاعات، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

۳. دانشیار حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۹۳/۱۲/۹

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۴۹۴/۰۴/۱۳

نویسنده مسئول مقاله: شعبان الهی

E-mail: Elahi@modares.ac.ir

مقدمه

در قلب فرهنگ اینترنت، نیروی وجود دارد که می‌خواهد هرچیزی را درباره شما، کشف کند. اطلاعات شخصی افراد و اسرار تجاری شرکت‌ها، دارایی‌های با ارزشی هستند که دیگران را برای تجارت درباره آن اطلاعات و اسرار، وسوسه می‌کند. آندره گرو، یکی از مدیران اجرایی شرکت اینتل، نسبت به مسئله حریم خصوصی در اینترنت ابراز نگرانی می‌کند و می‌گوید: حریم خصوصی، یکی از بزرگ‌ترین مسائل در عصر الکترونیکی جدید است. اگر برخی از شرکت‌ها، به اندازه کافی نسبت به مسئله حریم خصوصی ذی‌نفعان (مشتریان)، کارکنان، سهامداران، شرکای تجاری، تأمین‌کنندگان و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی توجه نکنند، سهم بازارشان را از دست می‌دهند (بامبرگ و مولیگان، ۲۰۱۱؛ رزمیرسکی و سیسه، ۲۰۰۲؛ آوازو و دسوز، ۲۰۰۴ و ردیک و روی، ۲۰۱۳). مدیران عالی حریم خصوصی کسب‌وکار با مسائلی از جمله ترکیب نقش‌های چون مسئول حریم خصوصی، مسئول رسیدگی به شکایتها در دعاوی حقوقی بین شرکت و نهادهای دولتی، سرپرست اسناد و مدارک شرکت و نیز، چندبرابر بودن خطر تبادلات آنلайн دولت با اشخاص حقیقی و حقوقی نسبت به مبادلات تجاری، مواجه‌اند. از سویی، سیستم‌های خبره، برنامه‌های هوشمند رایانه‌ای هستند که از دانش و رویه‌های استنتاج برای حل مسائلی استفاده می‌کنند که به اندازه کافی دشوارند و به تخصص خاص انسانی، نیاز دارند. این سیستم‌ها می‌توانند کاربر را در حل مسئله راهنمایی کنند و دانشی را که از اسناد و متخصصان دریافت کرده‌اند را در اختیار کسانی قرار دهند که به آن دانش نیاز دارند. در واقع سیستم‌های خبره می‌توانند مانند مشاوری در کنار متخصصان انواع حوزه‌ها، به کار گرفته شوند (الهی، خدیور و حسن‌زاده، ۱۳۹۰؛ دن باتر، لیو و تان، ۲۰۱۲؛ شمسی، ۱۳۹۲؛ قدس‌الهی، ۱۳۸۹ و جالتا، بودوریک و ژانگ، ۲۰۰۶). در اینجا نیاز به نوعی سیستم خبره به منظور آگاه‌سازی مدیر عالی حریم خصوصی از وضعیت حریم خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسب‌وکارها، احساس می‌شود. سوال‌های زیر به منظور شناخت بهتر مسئله مطرح شده‌اند:

۱. چگونه می‌توان شبکه مفاهیم مرتبط با کار مدیر عالی حریم خصوصی در حوزه تبادلات الکترونیکی دولت و کسب‌وکارها را طراحی کرد؟
۲. چگونه می‌توان دانش و تخصص مدیر عالی حریم خصوصی در حوزه تبادلات الکترونیکی دولت و کسب‌وکارها را مدل‌سازی کرد؟
۳. چگونه سیستم خبره می‌تواند به مدیر عالی حریم خصوصی در حوزه تبادلات الکترونیکی دولت و کسب‌وکارها کمک کند؟

به منظور رعایت انسجام ساختار پژوهش، این مقاله بدین شرح نگاشته شده است؛ در ادامه، سیستم‌های خبره در نشریه‌های معتبر بررسی می‌شود، روش‌شناسی پژوهش بخش بعدی را شکل می‌دهد و پس از آن به چگونگی استخراج مدل مفهومی و سیستم خبره فازی پیشنهادشده این پژوهش با عنوان «سیستم خبره فازی مدیر عالی حريم خصوصی»^۱ اشاره می‌شود، این مقاله با ارائه یافته‌ها و نتایج به پایان می‌رسد.

پیشینهٔ نظری پژوهش

مقاله وارن و براندیس در سال ۱۸۹۰ با عنوان «حق مصنونیت حريم خصوصی»، اولین بحث جدی و صریحی بود که موضوع حريم خصوصی افراد را در چارچوب قوانین حقوقی مطرح کرد. در سال ۱۹۶۷ وستین با انتشار کتاب حريم خصوصی و آزادی، ضمن تکمیل تعریف حوزهٔ حريم خصوصی، مبنای چهارگانه‌ای برای حريم خصوصی افراد تعیین کرد. وستین، انقلاب و سیر تحول حريم خصوصی اطلاعات را با پیروی از انقلاب فناوری اطلاعات، طی چهار مرحله زیر شرح داد (جالتا، بودوریک و ژانگ، ۲۰۰۶؛ جسن، پاتز و جسن، ۲۰۰۵ و اصلانی، ۱۳۸۴؛ ۱۸-۲۶ و ۵۹-۶۶):

۱. آغاز و مبنای حريم خصوصی (۱۹۴۵-۱۹۶۰): اعتماد زیاد به بخش کسب‌وکار و دولت و راحتی جمع‌آوری اطلاعات همراه با توسعه‌های فناوری اطلاعات محدود؛
۲. اولین دورهٔ توسعهٔ حريم خصوصی معاصر (۱۹۶۱-۱۹۷۹): مطرح شدن ریسک حريم خصوصی اطلاعات با عنوان مسئلهٔ قانونی، سیاسی و اجتماعی صریح، تشخیص اولیه از جناح‌های تاریک فناوری‌های جدید و تدوین چارچوبی برای راهکارهای اطلاعاتی منصفانه و تنظیم قانون حريم خصوصی در سال ۱۹۷۶؛
۳. دومین دورهٔ توسعهٔ حريم خصوصی معاصر (۱۹۸۰-۱۹۸۹): طراحی سیستم‌های رایانه‌ای، قابلیت‌های پایگاه‌های داده‌ای و شبکه‌کردن فناوری‌های جدید درون راهکارهای اطلاعاتی منصفانه؛
۴. سومین دورهٔ توسعهٔ حريم خصوصی معاصر (۱۹۹۰-۲۰۰۳): تغییر چشم‌انداز مبادله اطلاعات توسط اینترنت و وب ۲/۰ و حمله‌های ترویستی ۱۱ سپتمبر. اروین آلمن در سال ۱۹۷۵ با هدف توصیف این موضوع که چرا مردم گاهی ترجیح می‌دهند در تنهایی بمانند و گاهی مایل‌اند در تعاملات اجتماعی درگیر شوند، نظریهٔ مقررات حريم

1. Chief Privacy Officer Fuzzy Expert System (CPOFEX)

خصوصی^۱ را توسعه داد و بیان کرد، حریم خصوصی ایستا و ثابت نیست، بلکه کنترل گزینشی از دسترسی به اطلاعات شخصی فرد است. در واقع مبانی نظری درباره حریم خصوصی تبادلات دولت و کسبوکار، هنوز در دوران کودکی قرار دارد و اغلب تبادلات دولت و کسبوکارها در اتحادیه اروپا تا سال ۲۰۰۷، غیرالکترونیکی و مبتنی بر کاغذ بوده است (بلداد، جانگ و استیپهودر، ۲۰۱۰؛ بلنگر و هیلر، ۲۰۰۶ و الهی و حسن‌زاده، ۲۰۰۹)؛ به طوری که تاکنون سیستمی به منظور بررسی حریم خصوصی تبادلات دولت و کسبوکار طراحی نشده است.

پیشینهٔ تجربی

با توجه به پژوهش‌های پیشین در حوزهٔ سیستم‌های خبره و حریم خصوصی و امنیت شرکت‌ها، در این بخش به بررسی انتقادی آنها پرداخته شده است. لانگلی و ریگبای (۱۹۹۲) با استفاده از برنامهٔ پرولوگ و مدل مبتنی بر قاعده، به طراحی سیستم خبره‌ای برای به کارگیری طرح‌های مدیریت کلید در مدل‌های امن سیستم‌های رمزنگاری در شبکه‌ها اقدام کردند. در سال ۱۹۹۵ کایلای و جارات، به منظور مدیریت و تحلیل ریسک امنیت رایانه‌ای، نوعی سیستم خبرهٔ کیفی برای سازمان‌های تجاری کوچک و متوسط توسعه دادند. کارات، برودیه و فنگ در سال ۲۰۰۵، به منظور تسهیل تأثیف، قبول پایش، پیاده‌سازی و به کارگیری خطمنشی حریم خصوصی و شناسایی احتیاجات حریم خصوصی سازمانی، سیستمی طراحی کردند که به روشهای منعطف به رعایت حریم خصوصی به منظور تواناسازی فناوری‌های شرکت کمک می‌کرد. در سال ۲۰۱۴ لی و همکارانش، برای بهره‌برداری از داده‌های حریم خصوصی حفاظت‌شده و کنترل دسترسی به داده‌های رمزگذاری شده، نوعی معماری ترکیبی ارائه کردند. کریمی و زاپاتا (۲۰۱۵) به شناسایی نوع جدیدی از حمله به حریم خصوصی و حمله‌های مختلف کننده خدمات و سیستم‌های شرکت پرداختند و چالش‌های جدید امنیت در آینده اینترنت را بررسی کردند.

یکی از دلایل استفاده از منطق فازی در این سیستم خبره، این است که فهم و پروسه تصمیم‌گیری انسان‌ها در بسیاری از موقعیت‌ها کاملاً قطعی نیست و بسته به زمان و مکان آن، گاهی درست و گاهی نادرست است (زیدوناس و همکاران، ۲۰۰۹؛ آریانس آراندا و همکاران، ۲۰۱۰؛ اسچاتزر، ۱۹۹۰ و میا، کر و گامک، ۲۰۰۹)؛ زیرا در تفکر، استنتاج و ادراک افراد، همیشه درجهٔ معینی از فازی بودن وجود دارد. به منظور بررسی انتقادی مرتبط‌ترین پژوهش‌های پیشین با پژوهش حاضر، شرح کوتاهی از آنها در جدول ۱ به نمایش گذاشته شده است.

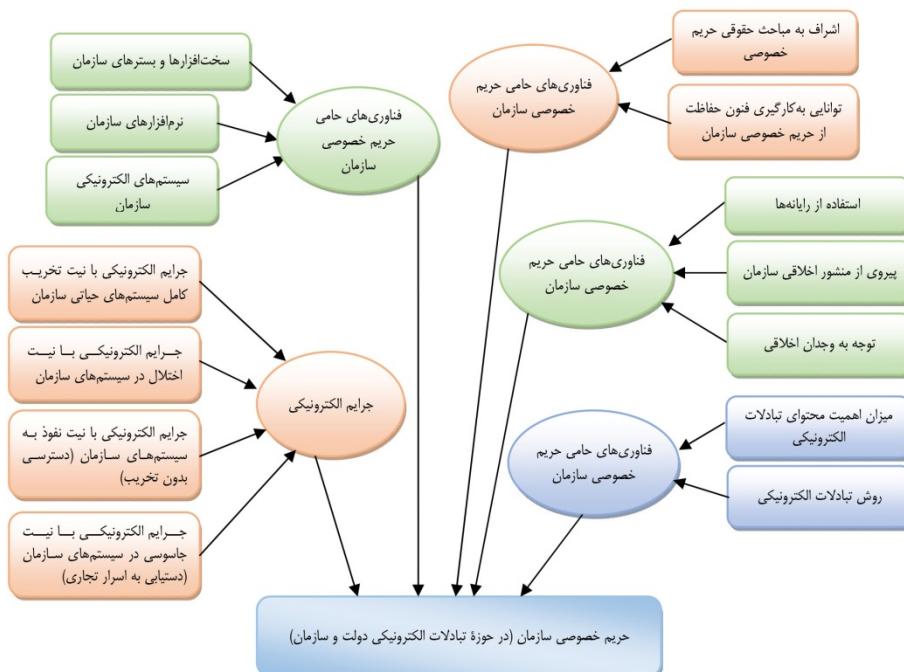
1. Privacy regulation theory

جدول ۱. بورسی انتقادی مرتبط ترین پژوهش‌های مبانی نظری در مقایسه با پژوهش حاضر

جدول ١

مدل مفهومی پژوهش

بر اساس ترکیب مفاهیم مرتبط با کار مدیر عالی حريم خصوصی در حوزه تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها، مدل مفهومی پژوهش تدوین شد (شکل ۱) که در ادامه به معرفی مؤلفههای آن پرداخته میشود.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

اخلاق مداری طرفهای طرفین تبادلات الکترونیکی بین دولت و کسبوکارها؛ توجه اعضا شرکت و طرفین تبادلات الکترونیکی بین دولت و کسبوکارها به منشور اخلاقی شرکت‌شان و اندازه پای‌بندی آنها به وجود اخلاقی، بهمنزله بزرگ‌ترین عامل برقرارکننده عدالت اجتماعی و رعایت اصول اخلاقی در انواع تبادلات الکترونیکی بین دولت و کسبوکارها. سنجه‌های این مؤلفه عبارت‌اند از: خطمشی اخلاقی سازمان نسبت به مصرف‌کننده و مشتریان، خطمشی اخلاقی سازمان نسبت به پیمانکاران و مؤسسه‌های نظارتی، خطمشی اخلاقی سازمان نسبت به کارکنان و مدیران، توجه به وجود اخلاقی (بهمنزله بزرگ‌ترین عامل برقرارکننده عدالت اجتماعی و کنترل کننده انگیزه‌های زودگذر)، توجه سازمان به استفاده از سیستم‌های

اطلاعاتی اخلاقی و خطمنشی استفاده اخلاقی از رایانه بهمنزله یکی از خطمنشی‌های الکترونیکی سازمان (حسینی دولت‌آبادی، ۱۳۷۰ و آذر، فانی و داجخوش، ۱۳۹۱).

نیت جرایم الکترونیکی در حوزه تبادلات الکترونیکی بین دولت و کسب‌وکارها؛ تمام تخلفها و جرم‌هایی است که با نیت خرابکاری و نابودی سیستم‌های شرکت، جاسوسی الکترونیکی و نفوذ (بدون خرابکاری) به اسرار تجاری و نقض حریم خصوصی شرکت، اخلال در سیستم‌ها و عملیات اصلی شرکت و ایجاد هرگونه مشکل برای ادامه فعالیت‌های شرکت در حوزه تجارت الکترونیکی، سلانه خسارت‌های مادی (کاهش فروش) و معنوی (بدنامی و صدمه به شهرت شرکت) زیادی را بر شرکت تحمیل می‌کند. به طور خلاصه انواع جرایم الکترونیکی عبارت‌اند از: نفوذ، گردآوری غیرمجاز داده‌ها (گردآوری داده‌های شخصی از طریق روش‌های غیرقانونی)، تغییر غیرمجاز داده‌ها (ورود به سایت و انتشار محتواهای کذب)، سرقた هویت (دسترسی به شناسه و رمز عبور دیگران و وام‌دادن خود به جای آمها)، انتقال و افشاء غیرمجاز داده‌ها و رعایت‌نکردن ضوابط امنیتی و سایر حقوق اشخاص حقیقی و حقوقی (اصلانی ۱۳۸۴-۲۰۷؛ بلنگر و هیلر، ۲۰۰۶؛ بلا، گیوستولیسی و ریکوبن، ۲۰۱۱؛ کالونیاتیس، بلسیس و گریتزالیس، ۲۰۱۱).

شاپیستگی مدیر عالی حریم خصوصی در حوزه تبادلات الکترونیکی بین دولت و کسب‌وکارها؛ از ترکیب مفاهیمی چون وظایف، مهارت‌ها و فنون به کاربرده شده مدیر عالی حریم خصوصی در مبانی نظری موضوع شکل گرفته است. در اینجا به بررسی توانایی مدیر عالی حریم خصوصی شرکت در به کارگیری فنون و روش‌های مرتبط با کار، پرداخته می‌شود (دیمیک، ۲۰۱۲ و آوازو و دسوزا، ۲۰۰۴).

فناوری‌های محافظت حریم خصوصی تبادلات الکترونیکی بین دولت و کسب‌وکارها؛ تأثیر استفاده از فناوری‌هایی مانند سیستم‌های تشخیص و جلوگیری از نفوذ، نرم‌افزارهای امنیتی، سخت‌افزارها و بسترها مبادله‌های امن و بی‌نام و سایر ابزار الکترونیکی که شرکت برای رعایت حریم خصوصی اسرار تجاری و تبادل‌های الکترونیکی امن و بی‌نام به کار می‌برد. در این پژوهش به بررسی مؤلفه‌های استفاده از سیستم‌های اطلاعاتی امن (مطمئن)، سخت‌افزار و بستر پیام‌رسانی آنی رمزی، شبکه‌های پنهان‌سازی جریان اطلاعات، نرم‌افزار ضبط حرکات و کلیک‌های ماؤس و صفحه کلید، فناوری متوقف کردن سایت‌های شخص ثالث ردیاب در سراسر وب، گذرواژه‌های یک‌بار مصرف، فناوری‌های حفاظت از حریم خصوصی انتشار و ثبت‌کردن اطلاعات حساس سازمان، فناوری پیام خودانهدم متنی، صوتی و تصویری (به منظور حفاظت از

حریم خصوصی ابزار موبایل سازمان) پرداخته شده است (کایالای و جارات، ۱۹۹۵؛ سامرز، استنلی و کوزبان، ۱۹۹۸ و هاچبرگ و همکاران، ۱۹۹۳).

نوع تبادلات الکترونیکی بین دولت و کسبوکارها؛ میزان خطرپذیری و ریسک تبادل الکترونیکی بین دولت و کسبوکارها، از طریق درگاههای دولتی و سایر روش‌های تبادل الکترونیکی بین دولت و کسبوکارها است. در پژوهش پیش رو، سنجه‌هایی چون فرمول‌ها، تأثیفات منتشرشده و طرح‌های تجاری و نیز نرم‌افزارها، فرایندها و روش‌های تجارت شرکت، محتوای تبادلات درنظر گرفته شدند و به بررسی مبادله الکترونیکی از طریق وبسایت، رایانامه، تلفن و ... پرداخته شده است (بلا، گیوستولیسی و ریکوبنه، ۲۰۱۱؛ ردیک و روی، ۲۰۱۳ و دینو و هارت، ۲۰۰۶).

روش‌شناسی پژوهش

از آنجا که تحقیقات طراحی، به روش‌شناسی منحصر به فردی نیاز دارد، در این مقاله با بررسی پارادایم‌های اصلی زیربنای فلسفی پژوهش‌های علوم اجتماعی و مدیریت و روش پژوهش سیستم‌های اطلاعاتی، از ترکیب نظریه انتقادی و رویکرد پژوهشی علم طراحی^۱ استفاده شده است. در واقع از دید هستی‌شناسی - پارادایم پژوهشی انتقادی در این مقاله واقعیت و مسائلی که مدیر عالی حريم خصوصی در حوزه تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها با آنها سروکار دارد را هاله‌ای از عوامل اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، اخلاقی و... احاطه کرده است که این عوامل تأثیرگذار بر تصمیم‌های مدیر عالی حريم خصوصی در حوزه تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها، در گذر زمان و در صورت تعامل با اعضای شرکت، شفاف می‌شوند. در واقع این پژوهش از نظر ماهیت، کاربردی است؛ زیرا نتایج و یافته‌های آن برای حل مسائل مختص به مدیر عالی حريم خصوصی در حوزه تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها که یکی از مشکلات خاص سازمان‌ها به شمار می‌رود، به کار برده می‌شود. از دید شناخت‌شناسی، پژوهشگر به بررسی جامع پدیده مد نظر به شیوه‌ای تعاملی یا خبرگان این حوزه اقدام می‌کند و خبرگان نیز نظرشان را درباره درستی و ارتباط مفاهیم و قواعد پرسشنامه بیان می‌کنند. در اینجا ذهنیت‌گرایی و ارزش‌های خبرگان حوزه مطالعه، بر پدیده تأثیر می‌گذارد. شناخت‌شناسی در رویکرد پژوهشی علم طراحی این مقاله به دو مسئله اشاره می‌کند؛ یکی دانستن از طریق ساختن سیستم خبره و دیگری سازه‌های عینی محدود درون مضمون حريم خصوصی. از دید ارزش‌شناسی، به خلق دانش جدید درباره حوزه کاری مدیر عالی حريم خصوصی، پیشرفت و بهبود در وضعیت حريم

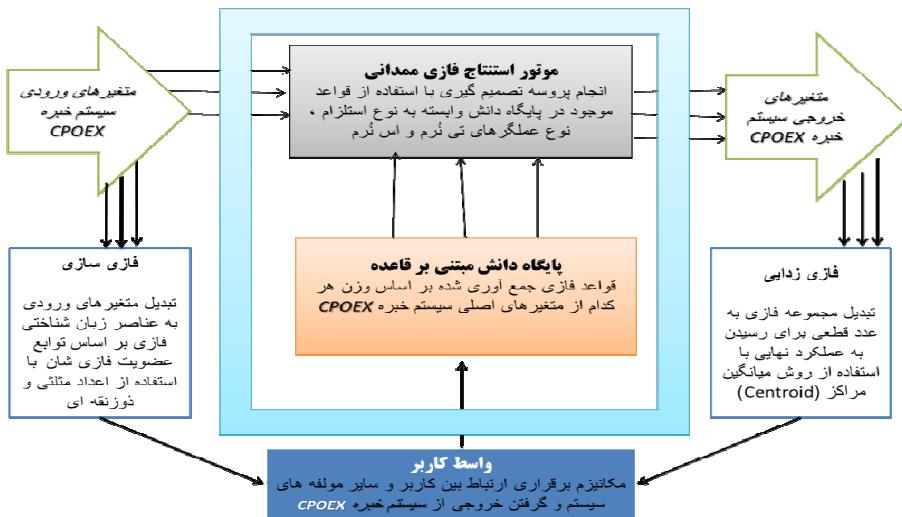
خصوصی تبادلات الکترونیکی بین دولت و کسبوکارها و فهم مسائل کاری مدیر عالی حريم خصوصی پرداخته شده است (وایشناوی و کوچلر، ۲۰۰۸: ۲۰۰۶ و کاتز، ۲۰۰۴: ۳۰۲-۳۰۴). در واقع روش اجرای این پژوهش از نظر هدف، توصیفی - ارزشیابی است؛ زیرا از سویی اقدام به توصیف دقیق مفاهیم و قواعد حوزه مدیر عالی حريم خصوصی در حوزه تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها می‌پردازد و از سوی دیگر، روابط بین این مفاهیم و قواعد را با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه با خبرگان ارزیابی و تعیین می‌کند. در واقع روش نمونه‌گیری در این مقاله ترکیبی از دو روش نمونه‌گیری غیر احتمالی هدفمند و نمونه‌گیری گلوله‌برفی است. گفتنی است، حجم نمونه این پژوهش را سه گروه معرفی شده از خبرگان در دسترس و مایل به همکاری در جامعه آماری شکل می‌دهد. برای دستیابی به مدل، از اسناد موجود در مجله‌های مرتبط با کار مدیر عالی حريم خصوصی در حوزه کسبوکار الکترونیکی، توصیه‌های سازمان توسعه همکاری‌های اقتصادی (OECD)، هشدارهای پلیس بین‌الملل درباره حريم خصوصی در فضای الکترونیکی، مرکز اطلاعاتی حريم خصوصی الکترونیکی (EPIC) و قانون تجارت الکترونیکی ایران، استفاده شده است. به منظور ارزیابی مفاهیم مرتبط با کار مدیر عالی حريم خصوصی در حوزه تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها، از نظر ۱۷۲ نفر از متخصصان دانشگاهی، از جمله استادان حقوق دانشگاه‌های تربیت مدرس و شهید بهشتی، مرکز تحقیقات صنایع انفورماتیک و همچنین متخصصان بخش دولتی مانند پلیس فتا (فضای تبادل اطلاعات)، معاونت امنیت فضای تبادل اطلاعات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و... بهره برده شد. داده‌های پرسشنامه اول در فاصله زمانی شهریور ۱۳۹۳ تا آبان ۱۳۹۳ و داده‌های پرسشنامه دوم در آذرماه ۱۳۹۳ جمع‌آوری شده است. ضریب آلفای کرونباخ ۹۳ گزینه پرسشنامه برای پایابی مؤلفه‌های تعیین کننده وضعیت حريم خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها، ۰/۷۳ به دست آمد که قابلیت اعتماد بالای پرسشنامه را نشان می‌دهد.

یافته‌های پژوهش و طراحی سیستم خبره فازی

در این پژوهش سیستم خبره در پنج مرحله طراحی شده است که عبارت‌اند از: فازی‌سازی، پایگاه قواعد فازی، موتور استنتاج فازی و غیرفازی‌سازی و اعتبارسنجی سیستم خبره طراحی شده. با توجه به تحلیل ساختار سیستم‌های خبره به کاررفته در مجله‌های معتبر در حوزه سیستم‌های خبره^۱ (ژو و همکاران، ۱۹۹۱؛ لی بلنک و جلاسی، ۱۹۹۱؛ لیائو، ۲۰۰۵ و ژیدوناس و همکاران،

(۲۰۰۹)، اجزای ساختار سیستم خبره این پژوهش طراحی شد که در شکل ۲ به نمایش گذاشته شده است.

فازی سازی: بعد از طراحی مدل مفهومی پژوهش، به تعریف متغیرهای ورودی و خروجی سیستم خبره اقدام می‌شود. در واقع مأذول «وضعیت حريم خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها»، خروجی سیستم خبره پیشنهادی را شکل می‌دهد. جدول ۲ افزایشندی متغیرهای زبانی مرتبط با متغیر خروجی سیستم خبره پژوهش را بر اساس نظر خبرگان به نمایش گذاشته است.

شکل ۲. ساختار پیشنهادی سیستم خبره پژوهش حاضر

جدول ۲. متغیرهای زبانی مرتبط با وضعیت حريم خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها

شماره	متغیر زبانی	معادل انگلیسی	علامت اختصاری	توابع عضویت
۱	نا امن	InSecure	Worst	(۰/۱۵, ۰/۰۳, ۰, ۰)
۲	ریسک زیاد	High Risk	H-R	(۰/۳, ۰/۰۲, ۰/۰۱)
۳	ریسک متوسط	Medium Risk	M-R	(۰/۰۷, ۰/۰۵, ۰/۰۳)
۴	کمریسک	Low Risk	L-R	(۰/۰۹, ۰/۰۸, ۰/۰۷)
۵	امن	Secure	Best	(۱, ۱, ۰/۰۷, ۰/۰۸)

پایگاه قواعد فازی: پایگاه قواعد فازی مجموعه‌ای از قواعد اگر – آنگاه است که قلب سیستم خبره این پژوهش به شمار می‌رود. در اینجا احتمال وقوع حالت‌های مختلف بین متغیرهای اصلی سیستم خبره، یکسان در نظر گرفته شده است. نحوه تولید قواعد پایگاه دانش مأذول اصلی سیستم خبره (وضعیت حریم خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسب‌وکارها) به شرح زیر است:

محاسبه وزن هریک از متغیرهای اصلی با بهره‌مندی از نظر خبرگان: با توجه به جدول وزن نهایی متغیرهای اندازه‌گیری کننده، وزن هر یک از متغیرهای اصلی به دست آمد که در جدول ۳ مشاهده می‌شود.

جدول ۳. وزن هر یک از متغیرهای اصلی پژوهش

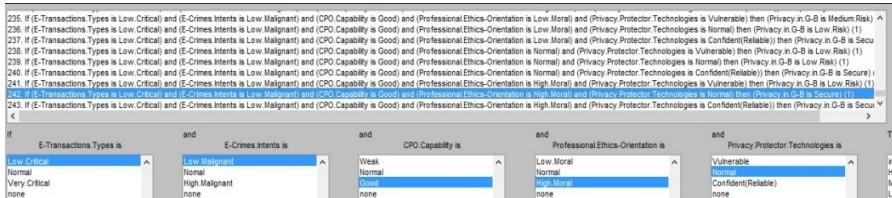
شماره	متغیر اصلی	سنجه‌ها	وزن نهایی متغیر
۱	اخلاق‌مداری حرفه‌ای طرفین تبادلات الکترونیکی	۷	۰/۸۱۱
۲	شاپیستگی مدیر عالی حریم خصوصی شرکت	۲۸	۰/۷۷۹
۳	نوع تبادلات الکترونیکی دولت و کسب‌وکارها	۲۴	۰/۷۷۲
۴	فناوری‌های حافظ حریم خصوصی شرکت	۱۷	۰/۷۷۱
۵	نیت جرایم الکترونیکی	۱۷	۰/۷۶۸

محاسبه مقدار متغیر خروجی بر اساس وزن هریک از متغیرها: با توجه به وزن هر یک از پنج متغیر اصلی سیستم خبره، می‌توان وضعیت حریم خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسب‌وکارها را در حالت‌های مختلف بررسی کرد. جدول ۴ نحوه محاسبه وزن حالت‌های ممکن برای تولید قاعده در پایگاه دانش سیستم خبره را نشان می‌دهد.

با توجه به توابع عضویت متغیرهای زبانی خبرگان، $z_{\text{آ}} = 0/247636$ در بازه تعریف شده برای متغیر زبانی «ریسک زیاد» جانمایی شده است. از این رو، وضعیت حریم خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسب‌وکارها در حالت بالا (جدول ۴) در «ریسک زیاد» قرار دارد. سایر قواعد پایگاه دانش این سیستم خبره نیز به این ترتیب تولید شدند و در پرسشنامه‌ای به مقایسه پاسخ‌های سیستم خبره با میانگین نظر خبرگان پرداخته شد. شکل ۳ نحوه تولید قواعد پایگاه دانش مأذول اصلی سیستم خبره را نشان می‌دهد.

جدول ۴. نحوه محاسبه وزن حالت‌های ممکن برای تولید قاعدة در پایگاه دانش سیستم خبره

وزن حالت مفروض	وزن متغیر × مقدار قطعی متغیر	تأثیر بر متغیر خروجی	حالات‌های ممکن برای تولید قاعدة
۰/۰۱۹۲	۰/۰۲۵ × ۰/۷۶۸	رابطه منفي	اگر «نتی جرائم الکترونیکی» با بد خواهی زیاد باشد.
۰/۳۸۹۳	۰/۵ × ۰/۷۷۹	رابطه مثبت	و «شاپیستگی مدیر عالی حریم خصوصی» در وضعیت عمومی باشد.
۰/۷۹۱۱	۰/۹۷۵ × ۰/۸۱۱	رابطه مثبت	و «خلاقه‌داری حرفة‌ای طرفین تبادلات الکترونیکی» زیاد باشد.
۰/۰۱۹۳	۰/۰۲۵ × ۰/۷۷۲	رابطه منفي	و «نوع تبادلات الکترونیکی دولت و کسب‌وکارها» خیلی مهم باشد.
۰/۰۱۹۳	۰/۰۲۵ × ۰/۷۷۱	رابطه مثبت	و «فنایوری‌های محافظ حریم خصوصی شرکت» ضعیف باشند.
میانگین وزن حالت‌های مفروض:			آنگاه:
حریم‌خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسب‌وکارها			در چه وضعیتی قرار دارد؟
۰/۰۱۹۲۹۷۶۲۵ + ۰/۷۹۱۱۴۳۲۷۵ + ۰/۳۸۹۲۶۸۵ + ۰/۰۱۹۱۹۷۳۷۵			
۰/۰۱۹۲۷۱۷۵			
۰/۲۴۷۶۳۶ ÷ ۵ = ۱/۲۳۸۱۷۹			

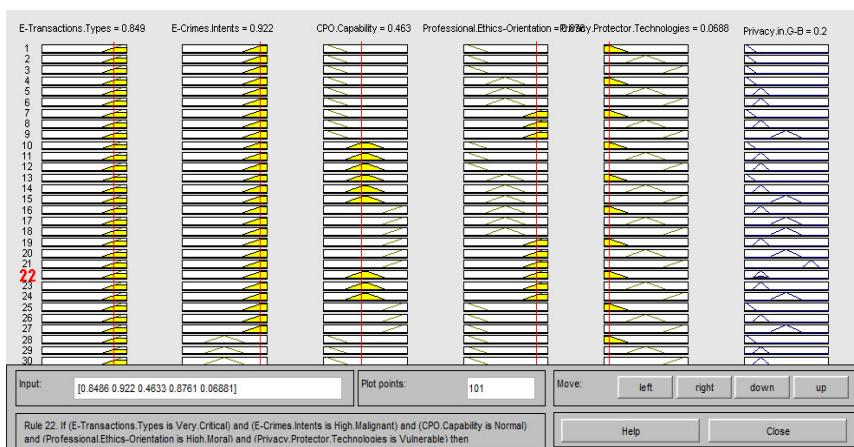

شکل ۳. نحوه تولید قواعد پایگاه دانش مازول اصلی سیستم خبره

موتور استنتاج فازی: در بخش جعبه فازی نرم‌افزار متلب، به منظور اتصال قواعد فازی سیستم با استفاده از عملگر «و» و «Sum»، سبک تجمعی قواعد فازی^۱ انتخاب شده است. بدین ترتیب، مجموع دقیق‌تر هر مجموعه خروجی قواعد در نظر گرفته می‌شود، نه حداکثر آنها. دلیل اصلی استفاده از سیستم استنتاج فازی ممدانی این است که موتور استنتاج فازی ممدانی، معایب سیستم فازی خالص و سیستم فازی سوگنو را برطرف کرده است، ضمن آنکه یک فازی‌ساز در رودی و یک غیرفازی‌ساز در خروجی سیستم قرار می‌دهد. برای انتخاب نوع استلزم در نرم‌افزار متلب از Prod استفاده می‌شود؛ زیرا عملگر مینیمم مجموعه فازی خروجی را کوتاه و ناقص می‌کند. در واقع دلیل استفاده از Prod، مقیاس‌بندی دقیق‌تر خروجی مجموعه‌های فازی است (سیوناندام،

1. Aggregation

سومانی و دیپا، ۲۰۰۷: ۱۱۳-۱۲۷). غیرفازی‌ساز، خروجی فازی را به عدد قطعی تبدیل می‌کند. در قسمت غیرفازی‌ساز نرمافزار متلب، روش Centroid انتخاب می‌شود. شکل ۴ نمایی از تحلیل رفتار متغیر خروجی در مژول وضعیت حریم خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها، به صورت عددی و زبانی، بر اساس پنج متغیر اصلی سیستم خبره را نشان می‌دهد.

شکل ۴. تحلیل رفتار متغیر وضعیت حریم خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها

ارزیابی نهایی پاسخ‌های سیستم خبره: بعد از طراحی سیستم خبره پژوهش با انتخاب تصادفی ۱۰ قاعده از سیستم خبره، خروجی‌های سیستم خبره در پرسشنامه جداگانه‌ای (جدول ۵) با نظر ۱۸ نفر از خبرگان مقایسه شد. همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، اختلاف نهایی بین خروجی‌های سیستم خبره و میانگین نظر خبرگان معنادار نیست (0.06475). این نتیجه نشان می‌دهد سیستم خبره فازی مدیر عالی حریم خصوصی، از اعتبار کافی برخوردار است.

جدول ۵. ابزار اعتبارسنجی سیستم خبره از طریق مقایسه پاسخ‌ها با نظر خبرگان

شماره قاعده	متغیرهای ورودی سیستم خبره						نظر شما
	الف	ب	ج	د	ه	و	
۳	زیاد	کم	کم	زیاد	زیاد	؟	
...							

الف: نیت جرایم الکترونیکی
ب: شایستگی مدیر عالی حریم خصوصی
ج: نوع تبادلات الکترونیکی
د: اخلاق‌مداری حرفه‌ای
ه: فناوری‌های محافظت حریم خصوصی
و: حریم خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها

جدول ۶. نظر خبرگان درباره وضعیت حريم خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها

شماره قاعدہ	میانگین پاسخهای خبرگان	خروجی‌های سیستم خبره	اختلاف پاسخ‌ها بر اساس مقیاس پنج تا یک	میانگین اختلاف‌ها
۳	۱/۲۲	۱	.۰/۰۵۵ = ۴ / ۰/۲۲	.
۴۵	۲/۷۲	۳	.۰/۰۶۷۵ = ۴ / ۰/۲۸	.
۷۹	۲/۷۸	۳	.۰/۰۵۵ = ۴ / ۰/۲۲	.
۸۶	۱/۶۷	۲	.۰/۰۸۲۵ = ۴ / ۰/۲۲	.
۱۰۳	۱/۶۷	۲	.۰/۰۸۲۵ = ۴ / ۰/۲۲	.۰/۰۶۴۷۵
۱۴۰	۲/۷۸	۳	.۰/۰۵۵ = ۴ / ۰/۲۲	.
۱۵۷	۳	۳	* = ۴ / ۰	.
۲۱۹	۲/۹۴	۳	.۰/۰۱۵ = ۴ / ۰/۰۶	.
۲۲۴	۳/۳۹	۴	.۰/۱۵۲۵ = ۴ / ۰/۶۱	.
۲۳۵	۲/۶۷	۳	.۰/۰۸۲۵ = ۴ / ۰/۲۲	.

مقایسه یافته‌ها: به منظور مقایسه نتایج مرتبطترین پژوهش‌های مبانی نظری با یافته‌های پژوهش حاضر، شرح مختصری از آنها در جدول ۱ به نمایش گذاشته شد. پژوهش‌های مندرج در جدول ۱ بر اساس این جنبه‌ها بررسی و مقایسه شدند: طراحی سیستم خبره، اعتبارسنجی سیستم، بررسی حوزه امنیت، بررسی فنون به کاررفته مدیر عالی حريم خصوصی، شناسایی جرایم الکترونیکی مرتبط با حوزه، بررسی در فضای الکترونیکی، تبادلات دولت با کسبوکارها (G2B)، تبادلات کسبوکارها با دولت (B2G) و استفاده از منطق فازی. نتایج مقایسه‌های جدول ۱ ضمن کمک به شناسایی شکاف‌های این حوزه، نشان می‌دهد یافته‌های پژوهش حاضر، بخشی از کاستی‌های پژوهش‌های پیشین در این حوزه را رفع می‌کند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نوع و میزان ارتباط مفاهیم کار مدیر عالی حريم خصوصی در حوزه تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها، تابع منطق فازی است؛ زیرا عوامل بسیاری در فرایند انتخاب و به کارگیری فناوری‌ها، روش‌ها و نظریه‌های به کاربرده شده وی تأثیر می‌گذارند که هر یک از این عوامل از ابهام و پیچیدگی بسیاری برخوردارند. مهم‌ترین نتیجه این پژوهش را می‌توان تحلیل وضعیت حريم خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها، بر اساس مؤلفه‌های شایستگی مدیر عالی حريم خصوصی، نیت جرایم الکترونیکی، نوع تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها، اخلاق‌مداری حرفه‌ای طرفین تبادلات الکترونیکی و فناوری‌های محافظت حريم خصوصی شرکت،

بیان کرد. با توجه به بررسی پایگاه‌های اطلاعاتی اسکوپوس، اشپرینگر، ساینس دایرکت، ایران داک و غیره، می‌توان برخی از جنبه‌های نوآوری این مقاله را به این شرح بیان کرد: ۱. طراحی سیستم خبره برای مدیر عالی حریم خصوصی در حوزه تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها بر اساس مهم‌ترین نرم‌افزارها؛ ۲. روش‌ها و جرایم فضای کسبوکار الکترونیکی؛ ۳. شناسایی مفاهیم مرتبط با کار مدیر عالی حریم خصوصی در حوزه تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها و مدل‌سازی جامع پایگاه دانش سیستم خبره بر اساس آنها؛ ۴. استفاده از رویکرد منطق فازی بهمنظور ارائه توصیه‌هایی دقیق‌تر درباره وضعیت حریم خصوصی تبادلات الکترونیکی دولت و کسبوکارها.

در پایان می‌توان گفت، سازمان‌هایی که با نهادها و سازمان‌های دولتی تبادلات الکترونیکی دارند، می‌توانند با استفاده از سیستم خبره طراحی شده این پژوهش، وضعیت حریم خصوصی تبادلات الکترونیکی بین دولت و سازمان‌شان را بررسی و ارزیابی کنند و با توجه به رویکرد جامع مدل این سیستم، ریسک تبادلات الکترونیکی را مدیریت کنند. بعلاوه، به کارگیری سیستم خبره این پژوهش در سازمان‌های فعال در حوزه امنیت اطلاعات و ارتباطات، می‌تواند به کاهش هزینه کسب تجربه کاربران سازمانی کمک کند؛ زیرا سیستم‌های خبره دائمی و پایدارند و مانند انسان‌های خبره نمی‌میرند و فناوری‌زیرند. یکی دیگر از مزیت‌های این سیستم، سهولت انتقال آن به مکان‌های جغرافیایی گوناگون است. این امر برای توسعه کشورهایی که استطاعت خرید دانش متخصصان را ندارند، بسیار اهمیت دارد و در کاهش هزینه‌های آنها مؤثر است. با توجه به مطالب بیان شده، مهم‌ترین توصیه و پیشنهاد برای پژوهش‌های بعدی را می‌توان، ادغام سیستم خبره این پژوهش با روش‌های هوش مصنوعی، بهویژه شبکه عصبی مصنوعی و الگوریتم‌های حوزه هوش مصنوعی برای افزایش غنای محتوای سیستم خبره یادشده و بهبود فرایند استنتاج فازی آن، بیان کرد.

References

- Arias-Aranda, D., Castro, J.L., Navarro, M., Sánchez, J.M., Zurita, J.M. (2010). A Fuzzy expert system for business management. *Expert Systems with Applications*, 37 (12): 7570–7580.
- Aslani, H.R. (2006). Information Technology Laws. Tehran: Mizan Publications. (*in Persian*)
- Awazu, Y. & Desouza, K. C. (2004). The Knowledge Chiefs: CKOs, CLOs and CPOs. *European Management Journal*, 22(3): 339–344.

- Bamberger, K.A. & Mulligan, D.K. (2011). New governance, chief privacy officers, and the corporate management of information privacy in the United States: An initial inquiry. *Law & Policy*, 33(4): 477-508.
- Belanger, F. & Hiller, J.S. (2006). A framework for e-government: privacy implications. *Business process management journal*, 12 (1): 48-60.
- Beldad, A., de Jong, M. & Steehouder, M. (2010). Reading the least read? Indicators of users' intention to consult privacy statements on municipal websites. *Government Information Quarterly*, 27(3): 238-244.
- Bella, G., Giustolisi, R. & Riccobene, S. (2011). Enforcing privacy in e-commerce by balancing anonymity and trust. *Computers & Security*, 30 (8): 705-718.
- Damghanian, H. & Siahsarani Kojuri, M. A. (2012). A Study on the Effect of Perceived Security on the Trust of Female Customers in the Internet Banking: (A Survey of the SADERAT BANK in Semnan). *Journal of Information Technology Management*, 4(13): 71-88. (in Persian)
- Den Butter, F. A. G., Liu, J., & Tan, Y.H. (2012). Using IT to engender trust in government-to-business relationships: The Authorized Economic Operator as an example. *Government Information Quarterly*, 29(2): 261-274.
- Dimick, C. (2012). The new privacy officer. *Journal of AHIMA/American Health Information Management Association*, 83(4): 20-25.
- Dinev, T. & Hart, P. (2006). An extended privacy calculus model for e-commerce transactions. *Information Systems Research*, 17 (1): 61-80.
- Elahi, Sh. & Hassanzadeh, A. (2009). A framework for evaluating electronic commerce adoption in Iranian companies. *International Journal of Information Management*, 29(1): 27-36.
- Ghodselahi, A. (2011). *Designing a Fuzzy Expert system for Risk Management in Banking Industry*. [Master thesis]. Supervisor: Elahi, Sha'ban. Tehran: Tarbiat Modares University, Faculty of Management and Economic. (in Persian)
- Hasangholipour, T., Amiri, M., Fahim, F.S. & Ghaderi Abed, A. (2013). Effects of Consumer Characteristics on their Acceptance of Online Shopping: A Survey in Faculty of Management, University of Tehran. *Journal of Information Technology Management*, 5(4): 67-84. (in Persian)
- Hashemi, M. & Malek, M.R. (2012). Protecting location privacy in mobile geoservices using Fuzzy inference systems. Computers. *Environment and Urban Systems*, 36(4): 311–320.

- Hochberg, J., Jackson, K., Stallings, C., McClary, J.F., DuBois, D. & Ford, J. (1993). NADIR: An automated system for detecting network intrusion and misuse. *Computers & Security*, 12(3): 235-248.
- Hosseini Dolwlat Abadi, F. (2001). *The Ethical Conscience and ways of fostering it*. [Master thesis]. Supervisor: Dr Hojati. Tehran: Tarbiat Modares Uni. (in Persian)
- Jensen, C., Potts, C. & Jensen, C. (2005). Privacy practices of Internet users: Self-reports versus observed behavior. *International Journal of Human-Computer Studies*, 63(1–2): 203–227.
- Jutla, D.N., Bodorik, P. & Zhang, Y. (2006). PeCAN: An architecture for users' privacy-aware electronic commerce contexts on the semantic web. *Information Systems*, 31 (4): 295-320.
- Kailay, M. P. & Peter, J. (1995). RAMeX: a prototype expert system for computer security risk analysis and management. *Computers & Security*, 14(5): 449–463.
- Kalloniatis, Ch., Belsis, P. & Gritzalis, S. (2011). A soft computing approach for privacy requirements engineering: The Pris framework. *Applied Soft Computing*, 11(7): 4341–4348.
- Karami, A. & Guerrero-Zapatab, M. (2015). A Fuzzy anomaly detection system based on hybrid PSO-Kmeans algorithm in content-centric networks. *Neurocomputing*, 149: 1253–1269.
- Karat, J., Karat, C.M., Brodie, C. & Feng, J. (2005). Privacy in information technology: Designing to enable privacy policy management in organizations. *International Journal of Human-Computer Studies*, 63(1): 153-174.
- Le Blanc, L. A. & Jelassi, T. (1991). an evaluation and selection methodology for expert system shells. *Expert Systems with Applications*, 2(2–3): 201–209.
- Li, J., Li, J., Chen, X., Liu, Zh. & Jia, CH. (2014). Privacy-preserving data utilization in hybrid clouds. *Future Generation Computer Systems*. (30): 98–106.
- Liao, SH. (2005). Expert system methodologies and applications-a decade review from 1995 to 2004. *Expert Systems with Applications*, 28 (1): 93-103.
- Longley, D. & Rigby, S. (1992). An automatic search for security flaws in key management schemes. *Computers & Security*. 11(1): 75-89.

- Majdalawieh, M. (2010). The Integrated Privacy Model: Building a Privacy Model in the Business Processes of the Enterprise. *International Journal of Information Security and Privacy archive*, 4 (3): 1-21.
- Miah, Sh., Kerr, D. & Gammack, J.G. (2009). A methodology to allow rural extension professionals to build target-specific expert systems for Australian rural business operators. *Expert Systems with Applications*. 36(1): 735–744.
- Naderi, A & Ghaseminezhad, Y. (2014). Investigating the Indicators Affecting the Success of Modern Banking Services Strategies from the View Point of Managers and Experts of Ansar Bank. *Journal of Iranian Technology Management*, 6(3): 487-504.
- Qin, B., Zhou, X., Yang, J. & Song, C. (2006). Grey-theory based intrusion detection model. *Journal of Systems Engineering and Electronics*, 17(1): 230–235.
- Reddick, C.G. & Roy, J. (2013). Business perceptions and satisfaction with e-government: Findings from a Canadian. *Government Information Quarterly*, 30(1): 1-9.
- Reza Karimi, M., Sepandarand, S. & Haghshenas, F. (2012). Study of the Effects of Customers' Perceptions of Security and Trust on their Use of the Agriculture Bank of Iran's e-Payment System. *Journal of Iranian Technology Management*, 4(11): 135-154.
- Rezmierski, V. E. & Marshall, R. S. (2002). University systems security logging: who is doing it and how far can they go? *Computers & Security*, 21 (6): 557–564.
- Shamsi, Z. (2014). *Designing a Fuzzy expert system for selecting new IT product development projects*. [Master thesis]. Supervisor: Elahi, Sha'ban. Tehran: Tarbiat Modares University, Faculty of Management and Economic. (in Persian)
- Sivanandam, S. N., Sumathi, S. & Deepa, S.N. (2007). *Introduction to Fuzzy Logic using MATLAB*. Springer-Verlag Berlin Heidelberg.
- Summers, R. C. & Kurzban, S.A. (1988). Potential applications of knowledge-based methods to computer security. *Computers & Security*, 7(4): 373–385.
- Taghva, M.R. & Izadi, M. (2013). Investigating Security in Developed Information Systems through Service oriented Architecture (SOA). *Journal of Information Technology Management*, 5(3): 25-42. (in Persian)
- Tajfar, A. H., Mahmoudi Maymand, M., Rezasoltani, F. & Rezasoltani, P. (2015). Ranking the barriers of implementing Information Security Management

- System and Investigation of readiness rate of exploration management. *Journal of Information Technology Management*, 6(4): 551-566. (in Persian)
- Vaishnavi, V. K. & Kuechler, Jr. W. (2008). *Design Science Research Methods and Patterns, Innovating Information and Communication Technology*. Auerbach Publications, Taylor & Francis Group.
- Vosough, M., Taghavi Fard, M. T. & Alborzi, M. (2015). Bank card fraud detection using artificial neural network. *Journal of Information Technology Management*, 6(4): 721-746. (in Persian)
- Xidonas, P., Ergazakis, E., Ergazakis, K., Metaxiotis, K., Askounis, D., Mavrotas, G. & Psarras, J. (2009). On the selection of equity securities: An expert systems methodology and an application on the Athens Stock Exchange. *Expert Systems with Applications*, 36(9): 11966–11980.
- Xu, D.L., Liu, J., Yang, J.B., Liu, G.P., Wang, J., Jenkinson, I. & Ren, J. (2007). Inference and learning methodology of belief-rule-based expert system for pipeline leak detection. *Expert Systems with Application*, 32(1): 103-113.